

INTERMEZZO

Mert Yeşilmenderes
mertyesilmenderes@hotmail.com

Klarnetin “First Lady”si Sabine Meyer

Yağmurlu bir Pazar akşamüstü Lübeck’in tarihi ara sokaklarında yürüyorum. Kalbim heyecandan fırlayacak gibi, gözüm hep saatte. Biraz sonra mütevazı bir evin önünde duruyorum. Dışarıdan fazla sade görünüyor bu ev, ama adres doğru. Zili çalıyorum ve kapıyı her zamanki enerjisiyle Reiner Wehle açıyor. Arkadan gelen klarnet sesleri hemen dikkatimi çekiyor! Samimi bir karşılama sonra kafamı çekingence içeriye doğru uzatıyorum. “Gel gel otur şöyle, yeni kamışları deniyordum sadece” diyor Sabine Meyer tüm doğallığıyla. Büyük, yüksek tavanlı, biraz karanlık, taş duvarlı, kısacası çok tarihi bir ev burası. Bütün eşyaların antika olduğu besbelli. Yani hiç de dışarıdan görüldüğü gibi değil. Heyecanımı ve düşüncelerimi bastırmaya çalışırken “Kahve içer misin?” diye soruyor aniden. Birkaç dakika içinde kendimi elimde kahvemle keyifli bir sohbetin içinde buluyorum. “Prof. Meyer” diye hitap etmeme izin vermiyor: “Okulda değiliz, Frau Meyer demen yeterli...” Önce biraz okuldan ve salgın günlerinden söz ediyoruz. Salgından önce rahatça oda müziği çalışabildiğim en son hocaydı Sabine Meyer. Ne kadar şanslı olduğumu anımsıyo-

rum... Gündelik sohbet çok tatlı olsa da, yavaş yavaş asıl söyleşimize başlamamız gerektiğini hissediyorum. Eşi Reiner Wehle de bize katıldıktan sonra kayıt tuşuna basıyorum...

Biraz çocukluk döneminizden bahsedebilir misiniz? Müzikle ilgilenmeye nasıl başladınız?

SM: Farklı enstrümanların olduğu büyük bir müzik dükkanımız vardı. Babam hem müzik öğretmeni, hem de bu dükkanı işletiyordu. Küçükken oradaki enstrümanların neredeyse hepsini çalmaya çalışırdım. Bu sayede müzikle iç içe büyüdüm. Babam piyano, klarnet, gitar ve akordeon çalıyor. Ağabeyim ve dedem ise yalnızca klarnet. Ailemizde enstrüman çalmak çok doğaldı. Aslında müziğe ilk önce piyanoyla başladım. Klarnet için henüz fazla küçüktüm. Uzun bir süre eş zamanlı olarak piyano, keman, klarnet ve kilise orgu dersleri aldım. Bir süre sonra kemana ve orgu bıraktım, piyano çalmaya ise hep devam ettim. Kemanım da duruyor gerçi bir yerlerde, ama pek elime alırım yok...

Peki profesyonel olarak klarnetle devam etmeye nasıl karar verdiniz?

SM: “Artık sadece klarnete ağırlık vermek istiyorum” dediğim belirli bir olay veya dönüm noktası olmadı. Yıllar içinde elde ettiğim başarılar sayesinde hepimiz klarnete daha yakın olduğumu hissediyorduk. *Jugend Musiziert* gibi ulusal müzik yarışmalarında aldığım ödüller sayesinde motivasyonum ve sevgim giderek arttı. Özellikle ağabeyim Wolfgang Meyer’in de iyi bir klarnetçi olması beni çok etkiledi. Wolfgang benim için önemli bir rol modeliydi.

RW: Ama gerçekten yedi-sekiz yıl boyunca o dört enstrümanın hepsini paralel olarak ciddi şekilde çalıştı. Her biri için her hafta ders

alıyor ve aslında hepsini çok iyi çalıyor.

Nasıl zaman yetiyordu hepsine? Siz de diğer çocuklar gibi normal okula gitmediniz mi?

SM: En ufak bir fikrim yok, gerçekten bilmiyorum! Normal okula da gidiyordum tabii ki. Ama bütün bunlara hiç stres yaşamadan yetişmem anneleri de şaşırtıyordu. Evde hiç çalışma baskısı olmadı. Babam akşamları eve geldiğinde o gün çalıştıklarımı gösterirdim, keyifle dinlerdi beni. Yorum yapmaz veya çalıştırmaz, sadece dinlerdi. Bu sayede müzik hep keyif aldığım bir uğraş oldu, stres yoktu. Bu yoğunluğa rağmen yalnız bir çocukluk da geçirmedim. Sakin bir köyde büyük bir çiftlik evinde büyüdüm. Bir sürü hayvanımız vardı. Atlar, köpekler ve kedilerle oynalıyorduk, komşularımız ve arkadaşlarımızla vakit geçiriyorduk. Yani hayatımda müzik dışında şeyler de vardı...

RW: Sabine’nin ailesinde ve çevresinde herkes müzikle uğraşıyordu. Bizim tarafta ise benden başka müzisyen yoktu. Oğlumuz küçükken bir akrabam ziyaretimize gelmişti. Bu akrabamın bir enstrüman çalmadığını öğrendiğinde, çocuk günlerce şaşkın şaşkın “Nasıl olur da hiçbir enstrüman çalmaz? Hiç müzik yapmıyor mu gerçekten?” diye sayıklamıştı. Bir türlü inandırılmamıştı enstrüman çalmayan insanlar da olabileceğine...

Biraz da Stuttgart ve Hannover’deki öğrencilik yıllarınızdan bahsedelim. Çalıştığınız hocalar nasıl bir rol oynadı eğitiminizde?

SM: Eğitimimin büyük kısmını Hannover’de Hans Deinzer’le geçirdim, adeta ikinci babam gibi olmuştu. Reiner’le de Hannover’de Deinzer’in sınıfında tanıştık. Otto Hermann’la ise Stuttgart’ta sadece iki yıl çalıştım. Deinzer ve Hermann birbirlerinden çok farklı öğretmenlerdi. Hermann çok iyi bir orkestra müzisyeniydi, ama yeni müzik veya dönem enstrümanları gibi alanlara hiç yönelmezdi. Teknik egzersizler, etütler ve klasik klarnet repertuarı dışına çıkmazdık. Deinzer ise tam tersiydi, çok farklı vizyonları vardı. Modern çalım teknik-

leri, artikülasyonlar ve tını renkleri üzerine çok çalışırdık. Çağdaş müzikle çok ilgilenir ve öğrencilerine mutlaka çağdaş eserler de çaldırırdı. Bir sürü çağdaş besteci onun için eserler bestelemişti. Bunlar o yıllarda çok yenilikçi yaklaşımlardı ve bunları biz öğrencilerine de aktardı. Almanya’da dönem enstrümanlarıyla çalan ve öğrencilerine çalıştıran ilk klarnetçilerdendi. Ayrıca inanılmaz iyi caz çalardı. Solistlik ve eğitmenlikten önce kariyerine caz müzisyeni olarak başlamıştı.

Peki bu yıllarda hiç uluslararası yarışmalara katılmadınız mı?

SM: Hiç katılmadım. Zaten Avrupa’nın önde gelen sanatçı acentelerinden KD Schmid’in kadrosundaydım ve önemli konserlerim oluyordu. KD Schmid’in bir çalışanı beni bir gün Frankfurt’ta basit denilebilecek bir ev konserinde dinlemiş ve çok beğenmiş. Hemen patronuna benden bahsetmiş ve kayıtlarımı dinletmiş. Birkaç hafta içinde sözleşme imzaladık.

RW: Bu patron bey epey eski moda ve eksantrik görünümlü bir adamdı. Tam bir 19. yüzyıldan fırlamış yetenek avcısı emprezaryo! “Biz zaten seni en iyi şekilde piyasaya soktuk, her yerde herkesle konser veriyorsun, yarışmalarla ne işin var?” diyerek konuyu kapatmıştı. Karajan skandalı da popülerliğine katkı sağladı. Ama KD Schmid’le olan anlaşma Karajan döneminden önceydi. Sanki her şey Karajan’la başlamış gibi biliniyor, ama öyle değil.

SM: Zaten yarışma stresi de hiç bana göre değil. Ayrıca o yıllarda kariyer yapmak için yarışmalara katılmak da şart değildi. Ama günümüzde bu işler pek öyle yürümüyor. Acenteler yeni yetenekler keşfetmek için büyük yarışmaları takip ediyor. Son yıllarda “Sadece önemli yarışmalarda dereceye girenler iyi müzisyendir” gibi bir algı oluştu. Bir yerlerde bir sürü ismini duyuramamış, keşfedilememiş olağanüstü yetenekler olduğunu düşünüyorum...

Bir dönem Bavyera Radyo Senfoni Orkestrası ve Berlin Filarmoni Orkestrası’nda solo klarnetçi olarak çalıştınız. Bu iki önemli orkestrayla yollarınız nasıl kesişti? Herbert von Karajan’la ilişkiniz bu süreçte nasıl bir rol oynadı?

RW: Olayları Sabine anlatmaya başlarsa iki saat sürer, en iyisi ben toparlayayım! Kısa orkestracılık dönemi Bavyera Radyo Senfoni’yle başladı. Herkes gibi orkestranın sınavlarına girdi ve katılanlar arasında en iyisiydi. Sınav bittikten 10 dakika sonra tartışmasız Sabine’nin kazandığı duyuruldu. Yine de sözleşme imzalamadan önce birkaç aylık bir deneme sürecine girildi. Bu süreçte “efsanevi genç kadın klarnetçi” hakkında başka orkestralarda da konuşulmaya başlamıştı ve bunlar Herbert von Karajan’ın kulağına kadar gitti. Daha sonra kendini Berlin’de Karajan’a dinletti ve gerginlikler ondan sonra başladı. Karajan inatla Sabine’yi sınavsız olarak orkestraya almak istiyordu. Zaten birkaç yıl içinde emekli olacaktı. Sınav ve prosedürlerle vakit kaybetmek istemiyordu. Fakat orkestra bu yaklaşımından rahatsız oldu.

SM: Olayın aslında cinsiyetimle hiç ilgisi yok. Orkestra sadece Karajan’ın despotça tavırlarından ve kendi başına kararlar almak istemesinden rahatsız olmuştu. Orkestralar her zaman yeni üyelerini sınav yaparak belirler ve arkasından da bir deneme/alışma süreci gelir. Ancak bu alışma süreci dolduktan sonra orkestra üyeleri onay verirse sözleşme imzalanır. Sınavı kazanan isim kim olursa olsun bu böyledir. Çünkü her iyi solist her orkestranın ses rengine uyum sağlayamayabilir. Özellikle Berlin Filarmoni gibi üst düzey topluluklar aralarına alacakları müzisyenleri titizlikle dinleyerek kendileri seçmek ister. Karajan ise “Burada Maestro benim, yıllardır benim sayemde bu noktaya geldiniz, o yüzden benim dediğim olacak!” gibi sert bir yaklaşım sergiliyordu ve bu orkestra ile arasında gerginliklere sebep oldu. Aslında orkestrayı anlayabiliyorum, hiç de haksız değiller. Ama iki-üç yıl geçtiği hâlde olaylar bir türlü ya-

tışmadı, ne olacağı belirsizdi. Sözleşmesiz olarak çalmaya devam ediyordum ve orkestra ile Karajan arasında itilip kakıldığımı hissettim. Ben de daha fazla bunlarla uğraşmak istemediğimi söyleyerek orkestrayı tamamen bıraktım. Zaten solo konserlerim yeterince yoğundu...

Çağımızın en başarılı solistlerinden birisi olarak kabul ediliyorsunuz. Dünya’nın her yerinde 300’den fazla orkestrayla konserler verdiniz. Hatta klarnetin solist enstrüman olarak günümüzdeki değerine sizin sayenizde eriştiği söyleniyor. Bunun sırrı nedir? Neden bir sürü iyi klarnetçi varken sadece bir tane Sabine Meyer var?

SM: Aman Tanrım... Bu soruya benim cevap vermem mümkün değil, Reiner bir şeyler söyle! Ama emin ol bu sözleri en az benim kadar hak eden başka klarnetçiler de var...

RW: Bu konu üzerine ben de çok düşündüm. Ağabeyi Wolfgang da çok yetenekli bir klarnetçi olmasına rağmen Sabine gibi kariyer yapamadı. Solist olarak Dünya çapında tanınabilmek için birçok farklı etken devreye girmeli. Sadece çok yetenekli olmak ve mükemmel çalmak yeterli değil. Sabine’nin çok etkili bir sahne karizması olduğunu ve dinleyicilerle bilinç dışı olarak telepatik bir bağ kurduğunu düşünüyorum. İyi dinleyiciler özel bir enerji olduğunu solist sahneye adımını atar atmaz anlıyor ve bir daha asla unutmuyor.

SM: Bu sahne karizması denen şeyi de hiç anlamıyorum. Aslında tek yaptığım çalma şevki, heyecan ve mutlulukla sahneye çıkmak. Bunda bu kadar özel olan ne anlamıyorum. Piyanist Arturo Benedetti Michelangeli asla dinleyicileri ilgilenmez, sadece müziğini yapardı. Ne bir bakış, ne bir hareket. Yalnızca müzik... Yine de büyük bir kariyer yaptı ve Dünya’nın her yerinde saygıyla dinlendi.

RW: Michelangeli bambaşka bir ekolden

gelen çok büyük bir istisna... Sabine’yi daha çok piyanist Arthur Rubinstein’a benzetebilirim. Cana yakın ve dinleyiciyle bütünleşen bir yapısı var. Bu sayede salonda samimi bir enerji yaratabiliyor. Büyük yarışmalar kazanan birçok olağanüstü yetenekli öğrencimiz oldu. Hepsini gerçekten kusursuz çalıyordu. Fakat sahnede dinlediğin zaman bir soğukluk, kopukluk olduğunu hissediyorsun. Bir şeyler eksik gibi. Seyirciyle aralarında yeterince kuvvetli bir bağ oluşmuyor. Sabine’nin bu özelliğinin eşsiz olduğunu düşünüyorum. Çalışarak elde edilebilecek bir şey değil. İnsanın yapısında olması gerek...

Oda müziği kariyerinizde hep özel bir yere sahip oldu. 1983 yılında ağabeyiniz Wolfgang Meyer ve eşiniz Reiner Wehle’yle birlikte Trio di Clarone isimli bir klarnet üçlüsü kurdunuz. Biraz bu üçlüden söz edebilir misiniz?

SM: Trio di Clarone aslında planlanmış bir proje değildi. O yıl annemin doğum günü kutlaması için üçlü olarak bir konser vermiştik. Programda Mozart’ın üç bassethorn için *Divertimento*’ları ve üç klarnet için birkaç çağdaş eser vardı. Dinleyenler bu farklı enstrümanların kombinasyonundan çok etkilenmişti. Mozart ve çağdaş müzik de güzel bir kontrast oluşturuyordu. Tesadüfen ilgi çekici bir konsept ortaya çıktı.

Çok geçmeden bu üçlüyü devamlı hâle getirmeye karar verdik, ama farklı bir şeyler yapmak istiyorduk. Programları ağırlıklı olarak üç bassethorna göre şekillendirdik ve konserlere başladık. O yıllarda bassethorn dinleyiciler için yabancı bir enstrümandı. Reiner programlar ve enstrümanlar hakkında çok güzel moderasyonlar hazırlıyordu. En önemlisi Mozart’ın bu olağanüstü güzellikteki eserlerinin uzun zaman sonra yeniden orijinalindeki gibi çalınmaya başlaması oldu. Genelde sadece üç klarnet için olan uyarlamaları çalınırdı.

RW: Gerçekten çok keyifli zamanlardı. Hatta son yıllarımıza doğru neredeyse sadece bassethorn üçlüsü olarak çalmaya başladık.

Fotoğraf: Scholzshootspeople

Klarnet üçlüsü daha az oluyordu. Mozart'ın üç soprano ve üç bassethorn için yazdığı *6 Kanzonette*'ni de birçok kez seslendirdik. Bu güzel eserler bizden önce hiç çalınmıyordu. Daha sonraları Stravinsky ve başka modern bestecilerin de üç klarnet ve insan sesi için eserleri olduğunu keşfettik. Böylelikle devamlı yeni fikirler oluşuyordu.

SM: Dönüşümlü olarak çaldığımız farklı projeler vardı. Üç bassethorn projesi, şancılarla olan projeler ve bir de caz klarnetçileriyle yaptıklarımız. Özellikle Eddie Daniels ile verdiğimiz caz konserleri benim için unutulmaz. Farklı piyanistlerle de bir araya geldik. Piyanolu Romantik programlar, Fransız programları, ünlü operalardan uyarlamalar... Mümkün olduğunca repertuarımızı güncellemeye ve yeni şeyler denemeye çalışıyorduk. Dinleyicinin tüm konser boyunca ilgisini canlı tutacak özgün fikirler ortaya çıkarmak çok önemli. Çalışmalarımızı 30 yıl boyunca sürdürdük. Wolfgang'ın vefatından sonra yeni birisiyle devam etmek istemedik...

Yıllar önce Türk piyanist ve besteci Fazıl Say'la birlikte hem resitaller verdiniz, hem de eserlerini seslendir-

diniz. Biraz Say'la olan çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz? Türk okuyucularımız için ilgi çekici olacağını düşünüyorum...

SM: Fazıl'la birçok konser için bir araya geldik. Amsterdam resitalimizin kayıtları hâlâ internette duruyor sanırım. Bernstein, Saint-Saëns, Milhaud ve Poulenc'in eserlerinden oluşan bir program hazırlamıştık. Daha sonra Fazıl'ın kendi sonatını ve konçertosunu da çaldım. Fazıl çok kendine has bir müzisyen. İstanbul'da sık sık evinde prova yapıp sohbet ediyorduk. Biraz alışılmışın dışında ve çılgın tarafları da var. Bazı müzikal fikirlerine ayak uydurmak çok kolay olmuyordu. Benim için farklı bir deneyim olmuştur onunla çalışmak.

RW: Fazıl'ın Klarnet Konçertosu'nu ikimiz de çok sevmiştik. Sabine aşlında ilk seslendirilişten sonra başka konserlerde de çalmak istedi. Ama her seferinde aynı problemle karşılaştık. Büyük orkestralar Sabine ile anlaştıklarında genellikle Mozart veya Weber Konçerto çalmak istiyorlar. "Say Klarnet Konçertosu'nu bir ara bizim solo klarnetçimiz de çalabilir, Sabine Meyer'le Mozart yapalım" diyorlar. Üzücü bir durum...

Birlikte çalmaktan özellikle keyif aldığınız, devamlı bir araya geldiğiniz müzisyen veya topluluklar da var mı?

SM: Dönüşümlü olarak yaptığım belirli oda müziği projeleri de var, zamanla oluşan yeni fikirler de. Yıllarca iyi tanıdığım ve değer verdiğim arkadaşlarımla üflemeli ensemble konserleri yaptık. Son zamanlarda daha çok yaylı dördlülerle çalışıyorum. Armida Quartett ve Hagen Quartett'le çok severek çalışıyorum. Daha eski yıllarda Alban Berg Quartett'le de turneler yapmıştık. Şimdilerde viyolacı Nils Mönkemeyer'le projelerimiz var. Saksafon beşlisi Alliage Quintett'le geçtiğimiz yıl güzel bir albüm yaptık. Gelecek sezon da birlikte konserlerimiz olacak. Saksafon beşlisi ve klarnet için uyarlamalar yapabilecek aranjörlerle iletişim hâlindeyiz. Kısacası farklı dönemlerde farklı projelere

ağırlık veriyorum. Aksi şekilde hayat çok sıkıcı olurdu...

Albümlerinizde klasik müzik dışında farklı müzik türleriyle karşılaşmak da mümkün. Sanırım bu konuda açık fikirli olduğunuzu söyleyebiliriz?

SM: Elbette! Caz klarnetçisi Eddie Daniels'le *Blues for Sabine*, ağabeyim Wolfgang'la ise *Homage to Benny Goodman* isimli caz albümleri yapmıştık. Benny Goodman'ın swing tarzındaki eserlerini çaldığımız Big Band konserlerim de olmuştur. Caz sevgimi babamdan almış olmalıyım. Çok iyi caz çalar ve doğaçlama yapardı. Ben doğaçlama konusunda onun kadar yetenekli değilim. Bazen sadece eğlencesine kendi kendime deniyorum. Klezmer müziği dinlemeyi de çok seviyorum, ama çalabileceğimi sanmıyorum. Bizim alışık olmadığımız çok serbest bir müzikal yaklaşım gerektiriyor. Yeterince iyi yapamadığım hiçbir işe kalkışmıyorum, böylesi daha doğru...

Programlarınızda çağdaş müziğe de sık sık yer veriyorsunuz. Çağdaş eserlere karşı ilginiz mi var, yoksa bunu müzikal bir misyon olarak mı görüyorsunuz?

SM: Çağdaş müzik de müziğin doğal bir parçası. Benim için Barok, Klasik veya Romantik müzikten bir farkı yok. Her müzisyenin az da olsa çağdaş eserler çalışması ve konser programlarına alması gerektiğini düşünüyorum. Benim için yazılan birçok eserin ilk seslendirilişini yaptım, bazılarını aktif repertuarıma aldım. Şimdilerde Macar besteci Márton Illés benim için bir konçerto yazıyor. Üflemeli ensemble konserlerimizde de birçok çağdaş eser seslendirdik.

RW: Çağdaş müzik sevgimizi öğretmenimiz Hans Deinzer'e borçluyuz. Çok yenilikçi bir eğitmeni. Özellikle Fransız besteci Pierre Boulez'le sıkı bir dostluğu vardı. Dolayısıyla çağdaş eserler çalışmak eğitimimiz sırasında olağan bir durumdu. Birçok çağdaş çalım tecniğini öğrenmemiz açısından da çok faydalı oldu. Fakat sadece çağdaş müziğe yönelen

toplulukları veya çağdaş müzik festivallerini çok doğru bulmuyorum. Çünkü bu tarz etkinlikleri sadece çağdaş müzik meraklıları ve çağdaş bestecilerden oluşan sınırlı bir kitle takip ediyor. Her müzisyen programlarının küçük bir kısmını yeni müziğe ayırsa, bu eserler normal dinleyici kitlesine daha çok ulaşabilir. Üflemeli ensemble ve *Trio di Clarone* konserlerinde amacımız buydu. Üflemeli toplulukların orijinal repertuarı Haydn, Mozart ve Beethoven gibi klasik bestecilerle sınırlı. Biz de çağdaş eserler sipariş etmeye karar verdik. Edison Denisov, Toshio Hosokawa gibi önemli bestecilerle çalıştık. Çağdaş bestecileri klasik eserlerle kombine ettiğimiz için dinleyiciler de çok zorlanmıyordu.

Bu eserlerle ilgili aldığınız tepkiler nasıl oluyordu?

RW: Değişken. Burada beğenmek veya beğenmemek önemli değil. İlk etapta dinlemiş ve deneyimlemiş olmaları yeterli. Az miktarda ama sık verilmeli, dinleyici hemen arkasından neşeli bir Mozart'la ödüllendirilmeli! Resim galerisinde modern bir tabloyu incelemek ve çağdaş müzik dinlemek arasında bir fark olmamalı. Bizler müze değiliz, sadece 300 yıl önce yazılmış eserleri çalarak bir ömür geçiremeyiz. Dinleyiciler de 10 dakika sabredip yeni bir eser dinleyebilmeli, anlamaya çalışarak emek vermeli.

Günün birinde çağdaş müziğin de Beethoven ya da Mozart gibi önem sahibi olacağını düşünüyor musunuz?

SM: Kesin bir şey söylemek zor. Ama dilerim öyle olur. Dinleyicilerin ve konser organizatörlerinin daha açık görüşlü olması gerek...

RW: Bestecilerin de biraz daha dinleyicileri düşünerek yazması gerekiyor. Sadece ses efektlerine dayalı, enstrümanların neredeyse hiç kullanılmadığı müzikten ziyade "performans" diyebileceğimiz tarzda yazan besteciler de var. Onların anlaşılması çok daha zor...

SM: Bazen öyle eserler önüme geliyor ki açıklamalara rağmen neyi nasıl çalmam gerektiğini anlayamıyorum. Sadece çağdaş

müzik uzmanı enstrümantalistlerin çalabileceği tarzda yazım stilleri var. Neden eserlerinin çalınabilirliğini kısıtlıyorlar anlamak mümkün değil. Bu sebepten çalmayı reddettiğim çok eser oldu. Bir eseri ben bile anlayamıyorken dinleyicinin anlamasını beklemek saçma olur...

Biraz da klarnet dünyasının mihenk taşı olan Mozart'ın Konçertosu'na değinelim. Yıllardır aktif repertuarınızda tuttuğunuz bu önemli eserle olan deneyimlerinizden söz eder misiniz? Sürekli çalmanın getirdiği bir bıkkınlık oluşuyor mu?

SM: Umarım her seferinde biraz daha farklı şekilde çalışıyorumdur. Bu benim için müzikte en önemli şey. Bir eseri iyice öğrendikten sonra her konser öncesinde kısa süreli ele alıp temizleyen, sadece entonasyon odaklı çalışan bir müzisyen değilim. Hep aynı yöntemlerle çalışan birisi hiç değilim. Evde küçük bir pasajı çalarken de, sahnede bütün konçertoyu çalarken de hayatımda ilk ve son kez çalışmış gibi düşünüyorum. Bu heyecan ve hassasiyeti 40 yıl da geçmiş olsa canlı tutmak zorundayız. Zaten her konser bütünüyle farklı bir deneyim. Farklı dinleyici, farklı orkestra, farklı şef, farklı akustik... Benim Mozart'ı çalışım nasıl her seferinde aynı olabilir ki? Son yıllarda kendimle ve Mozart'la biraz daha soğukkanlı şekilde başa çıkmaya çalışıyorum. Aksi takdirde inanılmaz heyecanlı ve gergin oluyorum. "Temayı her zamankinden daha güzel çalabilecek miyim?" ya da "Şuradaki yeni artikülasyon yeterince anlaşılıyor mu?" gibi düşüncelere kafamı çok takıyorum ve kendi kendime sinirleniyorum! Şimdilerde bu durum biraz daha azaldı. Uzun yıllardır çalınan bir eserde spontane anlar yaratabilmek, plansızca anın içinde yeni fikirler oluşturabilmek de çok önemli. Tabii bu her müzisyenin teknik ve müzikal kapasitesine göre farklı ölçülerde yapabileceği bir şey. Herkeste aynı seviyede olması mümkün değil. **RW:** Mozart'ın bu konçertoyu yazdığı son yıllarını araştırmak esere olan bakış açımızı tamamiyle değiştirdi. Ölümünden kısa bir

süre önce içinde bulunduğu durumu çok daha iyi anladık. Müzik çevresinden, dostlarından, babasından, kız kardeşinden, herkesten uzaklaşmış. Finansal açıdan da kötü bir durumda. Her şeyin ters gittiği bir dönem. Yine de ortaya bu olağanüstü güzellikteki konçerto çıkmış. Özellikle ikinci bölümü o kadar eşsiz ki o esnada aklından neler geçtiğini kestirmek mümkün değil. Binlerce kere çalınsa da güzelliğini ve özünü asla kaybetmeyecek bir eser. Bu yüzden Mozart'tan bıkmak gibi bir şey söz konusu değil.

SM: Mesela Spohr'un Konçertosu'nu birkaç kere üst üste çaldıktan sonra bir süre ara vermek istiyorum. Weber'in 1. Konçerto'sunu da sıkılmadan arka arkaya çalabiliyorum, ama Mozart hepsinden farklı bir yerde...

Özellikle genç klarnetçiler tekniğinizin kusursuz olduğunu, klarnette "imkânsız" kelimesinin sizin için geçerli olmadığını düşünüyor...

RW: Altına imzama atarım...

SM: Kesinlikle doğru değil! Tabii ki teknik olarak zorlandığım ve uğraşmam gereken şeyler de oluyor. Zor bir pasajı küçük parçalara ayırıp, zayıflıkları tespit edip, ardından bu küçük parçaları lego gibi yeniden bir araya getirdiğimde genelde çözüme kavuşmuş oluyorum. Çoğu zaman saatlerce egzersiz yapmak yerine üzerine düşünmek ve nokta atışıyla doğru tedaviyi uygulamak çok daha çabuk sonuca ulaştırıyor.

Hâlâ çok çalışıyor musunuz? Yoksa artık 45 yıllık birikim yeterli geliyor mu?

SM: Evet hâlâ çalışıyorum. Aslında hayır, çalışmak doğru kelime değil. Daha çok "çalışıyorum". Eserlerden küçük cümleler seçip çalışıyorum ve üzerine düşünüyorum. Ardından bunları birleştirerek daha büyük cümleler hâlinde yeniden çalışıyorum. Bazen bütün bir bölümü hiç durmadan çalışıyorum. Düşünmeyi ve kendimi dinlemeyi asla bırakmıyorum. Devamlı uyguladığım bir çalışma yöntemi yok...

RW: Öyle bir anlattın ki okuyanlar tembel olduğunu düşünecek! Gençlik yıllarında deli gibi çalıştım, ama belirli bir saat planı veya çalışma sistemi yoktu. Ben hangi saatlerde çalışacağımı, ne zaman mola vereceğimi, her şeyi planladım. Sabine bazen sabah yataktan fırladığı gibi kahvaltı bile etmeden çalışmaya başlar, bazen de öğleden sonra başlayıp gece yarısına kadar devam ederdi. Plan yapmazdı, ama sonunda mutlaka her eseri gerektiği kadar çalışmış olurdu. Tabii ki artık o yıllardaki gibi uzun saatler çalışmıyorum. Ama hâlâ uzun seyahatlere de çıksak klarneti istisnasız her gün eline alıyor. Yarım saatliğine bile olsa çalamamışsa o günün sonunda kendini huzursuz hissediyor. Daha da önemlisi, bu küçük süreli çalışmalarında bile yeni fikirler arıyor. "Bakalım şu pasaj temiz gidiyor mu?" sorusunun çok ötesinde bir müzikal yaklaşımı var.

1993 yılından beri birlikte Lübeck Müzik Yüksekokulu'nda profesörlük yapıyorsunuz. Burada aslında tek bir klarnet sınıfından söz edilebilir mi? Yoksa Sabine Meyer sınıfı ayrı, Reiner Wehle sınıfı ayrı mı?

RW: Ben Lübeck'te hocalığa başlamadan önce orkestra müzisyenliği yapıyordum. Okulu eğitmen kadrosunun büyük ölçüde revize edildiği bir dönemde bir telefon geldi. Eğer ilgilenirse yeni açılan profesörlük kadrosunu Sabine'ye verebileceklerini söylediler. Fakat Sabine'nin hem çok fazla konseri, hem de iki küçük çocuğumuz vardı. Maalesef mümkün olmadığını söyledik. Birkaç gün sonra tekrar arayıp kadroyu ikimize paylaşmayı teklif ettiler. Bu fikir çok daha cazip geldi. Bu sayede Lübeck'e yerleştik ve birlikte ders vermeye başladık. Birkaç yıl içinde Lübeck klarnet bölümü inanılmaz ilgi çekmeye başladı. Her yıl onlarca öğrenci sınava giriyordu, ama bir tane kadroyu paylaştığımız için fazla öğrenci alamıyorduk. Daha sonra ben kendi kadromu aldım, Sabine yarım kadroyla devam etti. Çünkü çok fazla seyahat ediyordu.

SM: Ama en başından beri her öğrencinin

tek bir sınıfı vardı. Özel durumlar haricinde birbirimizin öğrencilerine hiç müdahale etmedik. Ortaklaşa olarak her yıl Haziran ayında Lübeck Klarnet Geceleri düzenledik. Üç-dört saatlik bu uzun konserlerde iki sınıf birleşerek hep birlikte çalışıyorduk. Bir de Reiner orkestra repertuarı ve çağdaş çalım teknikleri gibi toplu dersleri iki sınıfı birleştirerek yapıyordu. Ama onlarda da amaç sadece zaman tasarruf etmektir. Normal klarnet derslerinde herkesin kendi hocası vardı.

Sınava giren adaylarda ne gibi özellikler ararsınız? Mutlaka belirli kriterleriniz vardır...

SM: Sınavlarda çoğu zaman mükemmel teknikli klarnetçiler dinliyoruz ve gerçekten hayran kalıyoruz. Ama aslında teknik doğru yöntemlerle herkese öğretilir. Sahne karizması ve müzikaliteyi öğretmek ise mümkün değil. Her müzisyenin doğuştan sahip olması gerek. Öğrenciler kendilerini egolarından arınmış bir şekilde yalnızca güzel müzik yapmaya, müzikle bir şeyler anlatmaya adanmış olmalı. Temiz bir entonasyon, iyi bir teknik ve güzel bir tonla çalmanın ötesinde bir şey bu...

RW: Okula giriş sınavlarını yaptığımız günler yılın en önemli günleri. Her adayı pür dikkat dinleyerek objektif bir şekilde değerlendirmeye çalışıyoruz. Hataya kesinlikle yer yok. Çünkü alacağımız kararlar tüm adayların gelecek birkaç yılını olumlu veya olumsuz şekilde etkileyecek. Kimlerin gerçekten hak ettiklerinden emin olmamız gerekiyor. Bu yüzden sadece nasıl çalındığına değil başka detaylara da dikkat ediyoruz. Salona nasıl girdi, nasıl selam verdi, genel hâl ve hareketleri nasıl? Konuşkan mı çekingen mi? Almanca'sı yeterince iyi mi? 15 dakika içerisinde o kişi hakkında mümkün olduğunca net fikir sahibi olmalıyız.

SM: Daha çok bazı teknik aksaklıkları olsa bile müzikal anlamda ilimizi çeken, samimiyetle müzik yapmaya çalıştığını belli eden ve iletişime açık öğrencileri tercih edi-

yoruz. Saat gibi kusursuz ama ruhsuz çalan birine ne öğretebiliriz ki? Diğer yandan çok fazla teknik eksiklikleri olan birini almamız da mümkün değil. Dengeli karar almak bazen kolay olmuyor. Özellikle Asya'dan gelen öğrenciler hatasız çalmaya odaklanmış gibiler. Ama bizim aradığımız pek de o değil...

Önünüzde duran büyük şey ajanda sanırım. Buradan epey dolu görünüyor, salgın konserlerinizi etkilemedi mi?

SM: Evet, ajanda ve takvim, sen gelmeden önce önümüzdeki aylara göz gezdiriyorduk. Artık doluluktan yer bile kalmadı, gerçekten korkunç! Konserlerin sadece ufak bir kısmı tamamen iptal edildi. Büyük kısmı önümüzdeki aylara ertelendi ve aynı zamanlarda üst üste bindi. Önümüzdeki beş-altı ay neredeyse hiç boşluk yok... Elime klarneti aldığım zaman hangi eseri çalışmam gerektiğine bile karar veremiyorum. Resitaller, konçertolar, oda müziği, yeni eserler... Kabus gibi! Neyse ki bu dönemin sonunda emekli oluyorum, Ağustos'tan itibaren artık okul olmayacak. Reiner geçtiğimiz dönem emekli oldu bile, bana özellikle organizasyon kısmında çok yardımcı oluyor...

Öğrenmeniz gereken yeni eserler de var mı bu süreçte?

SM: Çok fazla yok aslında. Ama Elbphilharmonie'de olacak konserler çok yorucu. Aynı konserde hem Mozart *Quintet* hem de Schubert *Octet* çalacağız, hem de hepsini ikiye kez! Salona fazla dinleyici alınmıyor. Birkaç gün üst üste aynı programla günde ikiye konser yapacağız. Mümkün olduğunca fazla dinleyiciye imkân sağlamak için böyle bir çözüm getirildi. Schubert tek başına bir saat sürüyor, nasıl altından kalkacağımı ben de bilmiyorum...

Sohbetimizin sonuna yaklaşırken biraz da müzik dışında konulara değinmek istiyorum. Dünya'nın neredeyse her yerine gittiniz. Özellikle sevdiğiniz ülkeler, şehirler veya kon-

Fotoğraf: Scholzshootspeople

ser salonları var mı?

SM: En sevdiğim şehir elbette Lübeck, evimi çok seviyorum! Viyana, Hamburg ve Amsterdam da çok güzel. Hamburg'da Laeiszhalle, Viyana'da Musikverein ve Konzerthaus, Tokyo'da Suntory Hall en güzel deneyimlerimin olduğu salonlardan bazıları. Özellikle İsviçre'ye Luzern Festivali'ne de uzun yıllar büyük mutlulukla gittim. Orada şef Claudio Abbado'yla unutulmaz anılarım var.

Peki özellikle hayran olduğunuz kültürler var mı? Mesela birçok müzisyen Japon organizatörlerin ne kadar mükemmeliyetçi, dakik ve saygılı olduğundan bahseder...

SM: Kültür deyince aklıma ilk olarak mutfak geldi, Asya yemeklerine bayılıyorum!
RW: Senin karnın acıkmış sanırım... Japonlar çok özel bir millet bence, Japon dinleyici kitlesi bizi her seferinde hayrete düşürüyor. Biraz mesafeliler, hiçbir Japon ıslık çalıp "bravo" diye bağırılmaz. Ama inanılmaz bilgili ve kültürlüler. Konserlerde elinde partiyonla eseri takip eden bir sürü dinleyiciye denk geldim. Mesela Çin'de durum bunun tam tersi. Dinleyenlerin yaş ortalaması 25-30 arası ve çoğunun muhtemelen müzikle en ufak

Scikss
Matt Black
Heritage

Sabine Meyer & Reiner Wehle

İlgisi yok. Ama inanılmaz coşkulular ve bu salondaki enerjiye de yansıyor. Birbirinden çok farklı kültürler, ama ikisinin de güzel tarafları var.

SM: İtalyanlar bir acayip... Konserden önce fuayede ne kadar şarap varsa içiyorlar, konser başladığında da koltuklara gömülüp uyukluyorlar! Bir de en yaşlı dinleyicilerin Almanya'da olduğunu sanırdım, meğer İtalya'da daha yaşlıları varmış! Programda çağdaş müzik zaten söz konusu bile değil...

RW: Almanya'da ise bu durum çok değişken. Her şehrin, salonun ve hatta festivalin farklı dinleyici kitlesi olabiliyor. Konserin günü ve saati bile salondaki yaş ortalamasını etkiliyor. Bazen sadece öğrencilere özel indirimli konserler oluyor. O konserlerdeki enerjiyi özellikle çok seviyoruz.

SM: Almanya'da en hoşuma gitmeyen şey konser programlarını bile organizatörlerin belirlemesi. Sabine Meyer veya kim olursa olsun, program için önce organizatörün onayını almak zorunda. Bazen genç dinleyicileri çekmek için daha farklı eğlenceli programlar öneriyoruz, "Ama organizatör Mozart Konçerto çalmanızı istiyor" diyorlar. Birkaç yıl önce Frankfurt Radyo Senfoni Orkestrası'nda artist-in-residence olmuştum. O sezon içinde dört-beş konserimiz vardı. Konserlerden bir tanesinde Hindemith'in Konçertosu'nu çalabilmek için haftalarca dil döktüm. Hindemith Frankfurt doğumlu Alman bir besteci, doğdu-

ğu şehirde harika bir konsept oluşturacaktık. Reiner konser öncesi besteci ve eser hakkında kısa bir moderasyon yapmayı bile teklif etti. İzin vermediler, yeterli dinleyici gelmezmiş! Şu organizatörlere artık bir çare bulunsa çok iyi olur...

Ve klasik final sorusuna geldik: Boş zamanlarınızda neler yaparsınız?

SM: Şehrin biraz dışında bir çiftlikte atlarımız var. Şimdilerde neredeyse her gün gidip ata biniyoruz. Atların bakımını da biz yapıyoruz. Bazen birkaç gün kalıp hiç dönmüyoruz. Aynı çiftlikte küçük bir bahçemiz de var. Mevsimi geldiğinde sebze ekiyoruz. Çiftlikte klarnet çalışmak da çok keyifli oluyor. Bahçe ve at işleri bazen yorucu geliyor ama aslında rahatlıyorum. Ne de olsa köy çocuğuyum. Uzun yürüyüşlere çıkıyorum. Çocuklar ziyarete geldiğinde de torunlarımla vakit geçiriyorum. Yemek yapmayı da çok seviyorum. Her yaz bahçeden topladığımız sebzelerle yeni salatalar deniyorum. Birkaç ay sonra ise yeni bir köpeğimize olacak! Biraz büyümesini bekliyoruz, evimizin köpeksiz kalmasına pek alışkın değilim...

Bu keyifli sohbet için, değerli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederim...

SM & RW: Rica ederiz, teşekkürle hiç gerek yok... 🐾

Cevabı doğada arayanların afiyetle tükettiği Eğriçayır ürünlerini, 1700' den beri iste böyle güzel bir doğadan sizlere ulaştırıyoruz.

www.egricayir.com

facebook.com/egricayirbel

instagram.com/egricayirbel